

*Spoštovane folklornice in folklorniki
ter ljubitelji in znanci
folklornic in folklornikov
ter pozdravljeni tisti,
ki ste zgolj radovedneži
našega pisanja!*

Izraza folklornik in folklornica (prvi izraz, kot verjetno ni mogoče spregledati, služi tudi kot naslov našega glasila) sta pri ljudeh, ki se intenzivno ukvarjajo s folklorno dejavnostjo, vse pogosteje izrečena, pri tistih, ki pišejo prospekte, programske liste ..., tudi zapisana, a v javnosti še vedno premalo znana. Sicer ne drži, da bi bila med ljudmi zaradi nedosledne uporabe besedja folklorna dejavnost manj cenjena, je pa res, da k prepoznavnosti in večji jasnosti lahko pripomore ustrezna jezikovna raba. Če že ne v poljudnem govoru in poljudnih besedilih pa vsaj na strokovni in znanstveni ravni. K temu, da bi bila oznaka članov folklornih skupin z izrazoma folklornik in folklornica bolj dosledna, lahko prispevamo prav vsi, kakor lahko tudi preprečimo neustrezno rabo izrazov *folklora* (napačno je npr. govoriti, da nekdo "pleše folklora" – pleše namreč v folklorni skupini; napačno je, da "ima folklora obletnico" – obletnico ima namreč folklorna skupina), *noša* (folklorne skupine svoj program izvajajo v folklornih kostumih), *godec* (to namreč ni nekdo, ki ob spremljavi harmonike tolče po kosi ali grabljah), *ljudski pevec* (če gre za zavestno ohranjanje ali poustvarjanje pevskega izročila je bolje uporabiti zgolj pevec ali pevec ljudskih pesmi) ipd. K ustrežnejši rabi omenjenega besedja lahko najprej in najbolj uspešno prispevamo vodje z ozaveščanjem članov matičnih folklornih skupin in vseh, ki so z njimi v stiku, potem pa tudi z doslednim komuniciranjem z novinarji, ki bodo naša prizadevanja prenesli v širšo javnost. Moj predlog: Naj vsak začne pri sebi. In še moja želja: Vsaj uvodnik, če že ne celega Folklornika, naj preberejo vsi, ki ga dobijo v roke. Če se zgodi oboje, bo raba izrazov v kratkem bistveno ustrežnejša.

Veseli nas, da iz leta v leto dobivamo več prispevkov, od katerih bi si nekateri bolj strokovni zaslužili, da bi bili kdaj v prihodnje v razširjeni obliki izdani v samostojni knjigi, ali pa da sploh ne bi bili objavljeni v Folklorniku, temveč bi že prvič izšli samostojno. Tako bo predvidoma prihodnje leto izšla razprava o oblačenju Ribničanov, ki jo je sicer za objavo v Folklorniku pripravila Alenka Pakiž, a je uredništvo sprejelo sklep, da bi bila zaradi obširnosti in tehtnosti zapisanega bolj primerna v samostojni publikaciji.

Povabilo vsem pišočim še vedno velja. Vse, ki se jim ob branju tega Folklornika utrnejo misli, vabimo, da jih zapišejo in pošljejo na uredništvo, k pisanju pa vabimo tudi vse, ki ste pripravljene svoje misli deliti z drugimi. Prispevke, ki niso vezani na dogodke, pričakujemo do jnuarja 2009, druge prispevke do marca 2009, izjemoma do junija, če dogodka, na katere se nanašajo, šele sledijo.

V nadaljevanju pa še nekaj besed o vsebini četrte številke Folklornika, ki se mi ob njegovem ponovnem prebiranju porajajo. V *Strokovnih pretresih* glasilo prinaša prispevek Tomaža Simetingerja, ki razmišlja o težavah, povezanih z zapisovanjem plesnega izročila in doumevanjem tovrstnih zapisov, članek Barbare Ülen, ki je analizirala pojavljanje prispevkov, povezanih z delovanjem folklornih skupin v medijih, in razmišljanje Katarine Juvančič o avtorskih pravicah v ljudski glasbi. Pobudo, da bi v Folklorniku objavili podrobnejšo, predvsem pa jasno razumljivo besedilo o avtorskih pravicah, ki so povezane s pripravo glasbenih priredb pa tudi odrskih postavitev in kostumografij, nam je poslal naš bralec iz Ljubljane, žal pa obljubljenega prispevka na to temo do konca redakcije te številke nismo prejeli. Tistim, ki jih avtorske pravice zanimajo, zato za zdaj ne ostane drugega, kot da si preberejo zakon, ki to področje ureja (objavljeno tudi v knjigi Mihe Trampuža *Kolektivno upravljanje avtorske in sorodnih pravic*, GV Založba, Ljubljana 2007), k doumevanju zakonskih, etičnih in drugih težav pri urejanju tovrstnih prav(lj)ic – kot je zapisala Katarina Juvančič – pa bo brez dvoma prispevalo natančno branje besedila omenjene avtorice. Če boste prebrali zakon, boste ugotovili, da je na mestih dvo- (in več-) umen, če pa boste iz etičnega stališča razmišljali o avtorstvu izvirnega ali prirejenega glasbenega in drugega izročila, bodo miselni vozli postali še bolj zapleteni in še težje rešljivi. Zakon jih sicer poskuša rešiti, a pogosto slabo in neetično.

V *Gradivu* tokrat objavljamo zapise Bruna Ravnikarja, ki je že pred leti raziskoval plesno izročilo na Blokah, prispevek Biserke Škrinjar, ki se je ob pripravi diplomskega dela na pedagoški fakulteti ukvarjala z zbiranjem otroškega izročila v Prlekiji in je za objavo izbrala tisto, ki je ali manj znano ali pa je primerno za odrsko interpretacijo, Ida Dolšek piše o nekdanjem vsakoletnem plesu predilcev v Litiji in o z njim povezanih okoliščinah. Slednji prispevek v tej rubriki podobno kot lanskoletni o partizanskem mitingu odpira eno od novih področij, ki bi jih bilo vredno natančneje raziskati in izsledke zapisati, nova spoznanja pa prenesti v programe folklornih skupin. Slovenske folklorne skupine se sicer zdaj in se bodo brez dvoma tudi v prihodnje najintenzivneje posvečale poustvarjanju v različnih publikacijah objavljenih ali drugače znanih ljudskih plesov, kakršni so najintenzivneje živeli med kmečkim prebivalstvom ob koncu 19. in v začetku 20. stoletja. Ob tem pa bi bilo prav, da se ob upoštevanju vseh težav in z resnim pomislekom o verodostojnosti svojega početja lotevajo tudi rekonstrukcij s plesom povezanega življenja v drugih obdobjih (starejših ali mlajših) in s poustvarjanjem s plesom povezanih dogodkov različnih plasti prebivalstva (torej tudi s plesi delavcev in meščanov). Priprava odrskih postavitev, ki se odmikajo od utečenih poti, je sicer bistveno bolj zahtevna od priprav po uveljavljenih shemah oblikovanih odrskih postavitev. Pogosto je podvržena ostrejši in bolj neposredni kritiki, zaradi težavnosti in pomanjkanja znanj pogosto tudi manj uspešna. A priprava novih in z drugimi vsebinami prežetih odrskih postavitev hkrati ustvarjalnim ljudem s pretanjenim občutkom za poustvarjanje izročila

ponuja nove izrazne možnosti in nove izzive, folklornim skupinam, s katerimi ti delajo, pa nove programe. Potrebna je zaradi osebnega razvoja njihovih avtorjev, zaradi razvoja folklornih skupin in folklorne dejavnosti nasploh.

V rubriki *Kako delati* tokrat objavljamo dva prispevka, ki sta prvenstveno namenjena godcem folklornih skupin, posredno pa tudi vodjem, ki so z godci navadno v rednem in tesnem stiku. Prvega je napisala Nina Volk in odpira vprašanja igranja na harmoniko v folklornih in godčevskih skupinah (na nekatera tudi odgovarja), v drugem pa Tomaž Rauch razmišlja o koristnosti in škodljivosti glasbenih priredb. Vsekakor koristno branje vsem, ki mislite, da brez zapisanih glasbenih priredb pri folklornih skupinah ne gre, vsem, ki mislite, da glasbene priredbe ne koristijo, in vsem, ki se s tem vprašanjem sploh še ne ubadate. Tema dvema prispevkoma sledijo še izkušnje Janeza Florjanca, namenjene vsem (in teh je vedno več), ki delate v veteranskih in upokojenskih folklornih skupinah.

V rubriki *Predstavljamo* boste bralci našli statistiko z območnih in regijskih srečanj folklornih skupin, izvedeli boste nekaj o novi predsednici Zveze ljudskih tradicijskih skupin Slovenije, v intervjuju boste spoznali Julijana Strajnarja – letošnjega prejemnika Štrekljeve nagrade, ki mu četrto številko Folklornika tudi posvečamo. Objavljamo prispevek o odnosu do ljudskega glasbenega in plesnega izročila v Pomurju in drugo ob drugo postavljamo misli Jasne Vidakovič in Simone Moličnik o (želeni/potrebni/možni/predvideni) vlogi Radia Slovenija v procesih, ki se odvijajo na področju folklorne dejavnosti. Objavljamo zanimivo zgodbo o drugačni poročni obleki, prispevek o študiju, ki folklornikom razširja obzorje,

predstavljena so prizadevanja društva Folk Slovenija in njihova akcija Slovenska plesna hiša, sledita pa še predstaviti zgodovine folklorne dejavnosti v Horjulu in Folkarta.

V *Poročilih in ocenah* boste našli različne prispevke, ki so nastali ob nekaterih obletnicah folklornih skupin, ob strokovnem spremljanju srečanj folklornih skupin, ob seminarjih, in druge krajše prispevke o delovanju posameznikov in skupin na folklornem področju. V rubriki *Napovedujemo* vas v uvodniku opozarjam na kratek prispevek z naslovom Poziv folklornim društvom, saj je v njem pojasnjena sprememba v sistemu izbora pevskih in godčevskih skupin na tovrstnih srečanjih JSKD. Temu tako kot vsako leto dodajamo načrt izobraževanj in preglednico srečanj ter drugih akcij JSKD.

Lanskoletnemu Folklorniku smo prvič dodali prilogo, in sicer avtorice Ljube Vrtovec Pribac, ki je bila namenjena specifičnim uporabnikom – predvsem vsem, ki jih zanima izdelava folklornih kostumov, in veziljam. Letos dodajamo prilogo s priredbami plesnih viž, ki jo namenjamo vsem godcem, a več o tem v uvodu k prilogi.

Bojan Knific